

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Nekaj ugotovitev ob stavki šolnikov

Potrebna je splošna reforma šolskega ustroja

V trenutku, ko pišemo je v teku stavka profesorjev vseh stopenj državnih šolskih ustanov v Italiji. Stavka je bila proglašena, ker je vlada odbila zahteve sindikatov po razširitvi integracijske doklade, ki so jo bili deležni ostali državni namočenci. Predsednik vlade posl. Fanfani je v svojem odgovoru sindikatom napisal, da se zahtevam šolnikov ne more popolnoma ustredi iz »proračunskih razlogov. Dejstvo je, da je prav v petek preteklega tedna minister za javno vzgojo posl. Gui razložil poslanski zbornici predloge ministrskega sveta v zvezi s triletnim finansiranjem šol-

skega sistema v Italiji, pri čemer je prišlo do izraza, da je državna šola še vedno ostala »pepelka«, dočim se je veliko predvidelo za privatno šolstvo, ki je v svoji veliki večini v rokah verskih organizacij. Za nedržavne otroške vrtnice naj bi se v treh letih določila vsota 5 milijard 300 milijonov lir, za državne pa 3 milijarde 450 milijonov. Za štipendije potrebnim učencem je določeno 18 milijard lir, a teh štipendij bodo deležni tudi učenci privatnih šol. Iz tega je prazvidno, da obstaja denar kljub vsem »proračunskim razlogom« za privatne na škodo državne šole, dočim ni denarja za uresničenje potreb učiteljev in profesorjev državnih šol.

Zaradi tega je zelo naravno in logično, da so šolski sindikati napovedali sedanjo stavko.

A problem integracijske doklade učnih moči v Italiji je, žal, le eden in verjetno nenajvažnejši v zavozlanem položaju državne šole, ki se nahaja že od fašistične Gentilejeve reforme pred skoraj štiridesetimi leti v stalni ustrojni krizi. Vse, kar se lahko doseže s stavko ekonomskega značaja je dobro in lepo, a prav gotovo gre tu za vprašanja popolne reforme šolstva v duhu demokratičnosti in modernizacije. Veliko se v Italiji govori o reformi, a zgleda, da se vlada — tudi sedanja levega centra — ne zanima, da bi se resno lotila tega vprašanja in ga skušala rešiti v duhu potreb sedanje stopnje družbene razvitosti. Dejstvo je, da je sedanja šola v Italiji (osnovna, srednja in univerzitetna) ena izmed najslabših v modernih in razvitih državah. »Gospodarski čudež« italijanskega gospodarstva je dekadenco italijanske šole še dalje razkril, tako da ne more več nihče preko tega dejstva. Gre tu ne samo za ekonomska izboljšanja učnim močem, pač pa za reorganizacijo vseh šolskih stopenj, za nov ustroj srednje šole, za nove programe, za dotok novih učnih moči, za izgradnjo novih poslopij, novih laboratorijev, za nove učne pripomočke, za razvoj znanstvenega kadra, za takšne ekonomske pogoje temu kadru, da se bo lahko posvetil izključno usposabljanju novih rodov, za dostop vseh slojev prebivalstva v vse šolske stopnje, t. j. za odpravo »razrednega značaja« šole, itd. itd.

Ni tu mesto, da bi se spustili v podrobnejše razpravljanje o željenem novem šolskem ustroju. Na vsak način je treba poudariti, da se v vsi to problematiko vključuje tudi vprašanje slovenske šole v Italiji. Jasno je, da si je nemogoče zamisliti rasti in razvoja slovenske šole v Italiji, če se v svesplošno razpravo in načrte za spremembo šolskega ustroja ne vnesejo tudi potrebe in zahteve naših šol, ki predstavljajo prav gotovo največjo »pepelko« v že kritičnem stanju splošnega šolstva. Ko gre za moderniza-

cijo vseh stopenj šolskega sistema se je treba spomniti, da je najpotrebnejša skrb prav naša osnovna in srednja šola, ki jo še vedno vladni činitelji smatrajo za periferen problem. Tudi v zvezi s slovensko šolo gre za vprašanje novih denarnih sredstev, ki naj gredo za gradnjo novih poslopij, znanstvenih naprav, izboljšanje ekonomskega položaja učnih moči, štipendij učencem, novih, modernjših programov, tiskanja novih šolskih knjig, itd. itd. Dobro bi bilo, da bi se tudi slovenski šolski činitelji lotili proučevanja teh vprašanj, ker vemo, kako je važno, da se tudi naša šola modernizira v vsem in začenja odgovarjati novemu času.

Po zaslugi KPI

Problem dežele Furlanija Julijska krajina pred parlamentom

Problem ustanovitve dežele s posebnim statutom Furlanija-Julijska krajina je na dnevnem redu v rimski poslanski zbornici. Do tega je prišlo predvsem po zaslugi KPI in njene iniciative, katero je najavil tudi posl. Ingrao na deželnem sestanku, ki je bil 13. maja v Trstu. Razprava o tem problemu se bo začela takoj po zaključku razprav o finančnih proračunih ministrstev, predvidoma že 29. maja.

Uspeh akcije naših parlamentarcev je imel pomemben odmev tako pri nas kot v ostalih predelih države. Prijatelji in nasprotniki dežele so priznali, da je bil problem dežele premaknjen z mrtve točke prav po zaslugi KPI. Kot je znano je sedanja vlada vključila v svoj program tudi ustanovitev dežele Furlanija-Julijska krajina. Kljub temu, da je od tedaj poteklo že več kot dva meseca, ni bilo o tem problemu nobenega duha ne sluha. Pač pa je prav v tem času prišlo do ostre gonje, katero vidijo desničarji (fašisti, liberalci in monarhisti), ki še enkrat poskušajo onemogočiti ustanovitev dežele. Pri tem so se sile deležne tudi določene podpore demokristjanskih desničarjev.

Naša naloga in naloga vseh ljudskih ter demokratičnih sil je, da stojimo budno na straži ter da preprečimo vsako nadaljnje zavlačevanje razpravljanj o deželi. Zato je potrebna in nujna sprožitve širokih enotnih akcij vseh resnično regionalističnih sil za uresničitev naših teženj in zahtev, za zagotovitev ta-

Dogodek tedna

Borba v Španiji se nadaljuje

Španski delavci nadaljujejo borbo za dosego svojih pravic. Stavkovni val se vedno bolj širi in je zajel domala že vsa večja industrijska središča. Posebno velik obseg je zajel v Kataloniji, zlasti pa v njeni prestolnici Barceloni, kjer je popolnoma paraliziranih poleg ladjedelnic tudi več kot 120 manjših industrijskih podjetij. V mestu Bilbao stavka nad 15.000 delavcev. V zadnjih dneh se je stavkovni val pojavil tudi v vrstah kmetov.

V sredo se je v Barceloni in v Madridu povečalo število stavkajočih. V Barceloni so izgnali 4000 delavcev iz tovarne tovornih avtomobilov. Stavka se je razširila tudi na tekstilno industrijo v nekaterih centrih blizu Barcelone. V tem mestu in v bližnjih centrih stavka 18 tisoč delavcev

Na področju Madrida je policija zasedla neko tovarno in izgnala okoli tisoč delavcev

Vsi poskusi fašističnih oblast in delodajavcev, da bi odvrnili delavce od stavkovnega gibanja so propadli. Fašistični sindikat se je zrušil. Zaman je bil tudi brutalen poseg policije, zaman številne aretacije delavcev in voditeljev. Delavska solidarnost se vedno bolj širi in čvrsti. Prav tako se

širi in čvrsti tudi antifašistična enotnost pogledov političnih sil v ilegali.

Komunistična partija Španije je te dni objavila poseben proglas, v katerem pravi: »Stavkovno gibanje, ki se je začelo pred več kot enim mesecem v Asturiji, se še vedno nadaljuje in širi. Akcije za dosego izboljšanja mezd in za demokratične svoboščine se množijo po vsej deželi. Delavski razred, ki je prav gotovo začel voditi svoj odločilni boj za strmoglavljenje fašistične diktature, je deležen solidarnosti izobražencev, študentov in žena, ki so stopili v konvergentne protestne akcije. Borba, ki je v teku je omogočila delavcem, da so se zavedli svoje moči in šibkosti fašističnega režima.«

«Nova situacija — pravi dalje proglas KP — zahteva od vseh protifašističnih sil, da izpolnijo svoje zgodovinske dolžnosti, pomnožijo svoje iniciative, učvrstijo svojo enotnost in svojo borbenost. KP meni, da so dani pogoji za ustanovitev organiziranega in enotnega protifašističnega gibanja v deželi. Poglavitni cilj sedanje borbe je: splošno izboljšanje mezd, pridobitev demokratičnih svoboščin, zlasti pravice do stavke in sindikalnih svoboščin.»

Naš uvodnik

Imeli smo prav!

V zadnjem času se je mnogo govorilo in pisalo o nabrežinski občini. Povod za to je sprožil sklep begunske ustanove, da zgradi v Sesljanu še eno naselje. Naša občinska uprava se je uprla temu sklepu. Zadeva je šla celo pred državni svet, ki je ovrgel naše stališče. Zato je tržaška prefektura poslala na občino svojega komisarja, da je podpisal gradbeno dovoljenje.

Sovinistični krogi so zagnali proti naši občinski upravi silovite napade. Obtoževali so jo, da je nedemokratična in sovražno razpoložena do istrskih beguncev. Glasilo tržaške škofije »Vita Nuova« je pisalo celo o »rasi-zmu«

Ali je res bilo naše zadržanje nedemokratično, naperjeno proti istrskim beguncem, ali smo res »rasisti«, kot si to upa trdit tržaška škofijsko glasilo?

Mi se nismo nikoli upirali naravnemu dotoku in razvoju prebivalstva pri nas. Nobenemu beguncu ali kateremu koli drugemu državljanu nismo nikoli osporavali pravico do naselitve in postavitve lastnega doma v naši občini. To zgovorno potrjujejo številni primeri, zlasti v Sesljanu in Devinu. Toda primer, ki je povzročil toliko hrupa, je povsem drugačen. Za njim se skrivno ravno tisto, kar sedaj določeni krogi skušajo nam podtikati. Vsakomur je jasno, da ima načrt organizacije beguncev in tistih krogov, ki jo podpirajo namen umetno spremeniti etnični sestav prebivalstva v naši občini.

ALBIN SKERK

(Konec na 4. strani)

kega posebnega statuta, ki bo v resnici demokratičen, ki bo imel široko avtonomijo ter dejansko zakonodajno in izvršilno oblast. Eno izmed bistvenih načel, za katera se je in se bori naša partija, je načelo zaščite narodnostnih pravic slovenske manjšine. Naša narodnostna manjšina mora s posebnim statutom dobiti ustrezne in konkretne pravice. Zato pa morajo združeni Slovenci dvigniti svoji glas in izpričati svojo voljo. Naša partija je v osnutku statuta, ki so ga predložili poslanci Beltrame, Vidali, Franco in drugi dokazala, kakšno je njeno stališče, katero bo zagovarjala tudi v parlamentu.

Pozdrav iz Benečije

11. maja t. l. je izšla v Trstu prva številka obnovljene izdaje tednika »Delo«, ki je glasilo KPI za slovensko manjšino v Italiji.

Slovenski komunisti iz Beneške Slovenije pozdravljamo z velikim zadovoljstvom in z veselimi srcem izid svojega glasila. Prepričani smo, da bo dal ta tednik obilen prispevek za emancipacijo delavskega razreda, v borbi za dosego gospodarskih, socialnih, narodnostnih, skratka človeških pravic vsega našega ljudstva.

Na straneh tega časopisa bomo

imeli možnost razpravljati o problemih, ki so nam najbolj pri srcu. Kot na domačih tleh, kot po vseh naših vaseh se bomo dosledno in brez kompromisov borili tudi na straneh lista, za gospodarski in socialni razvoj naše dežele. Dosledno se bomo borili tudi za tiste manjšinske pravice, ki nam jih določa republiška ustava in katere nam kratijo sedanje oblasti.

Borili se bomo za zacelitev največje rane, iz katere krvavi naš narod, proti organiziranemu množičnemu izseljevanju, za ustvaritev pogojev, da bo dobil naš delovni človek zaposlitev in kruh na domači grudi.

Grajali in razkrinkavali bomo tiste, ki se potegujejo s praznimi besedami za rešitev naših življenjskih problemov, ki pa v resnici s svojimi dejanji pahajo naše ljudstvo v vedno večjo bedo in revščino.

Naš list bo povezoval in vzklajal borbo naprednih italijanskih delovnih množic z borbo naprednih Slovencev. Ta borba je neločljiva! Vsi delovni ljudje v Italiji imamo interes, da pride v državi do dejanskega preokreta na levo. Toda ta preokret bomo izbojevali samo s skupno borbo vseh delov-

IZIDOR PREDAN

(Konec na 4. strani)

Župan tovariš Jarc pripoveduje

O problemih občine Doberdob

V današnji številki začnemo objavljati zapiske iz razgovorov z našimi župani, s pokrajinskimi in občinski svetovalci ter drugimi javnimi delavci.

Pred dnevi smo bili na obisku pri doberdobskem županu Andreju Jarcu in se pozanimali za stanje doberdobske občine. Predvsem nas je zanimal program, ki ga ima občina Doberdob, odnosno kaj so do sedaj realizirali.

Župan je na naša vprašanja odgovoril sledeče:

PROBLEM CEST

Občina ima pod svojo upravo približno 25 km občinskih cest. Stanje na njih je žalostno.

Upravičene zahteve delavcev v SAFOG

Delavci, ki so zaposleni v goriškem podjetju SAFOG zahtevajo izboljšanje pogojev dela, višje plače, krajše delovni dnevi, boljši stroški in varnost. Župnik Jarc jim je zagotovil, da bodo njihove zahteve upoštevane.

Vodstvo SAFOG se upira tem upravičnim zahtevam delavcev. To upiranje je povzročilo številne proteste, do katerih je prišlo zlasti pretekli teden.

Toda delavci v SAFOG zahtevajo še druge ugodnosti ter odpravo raznih oblik prekomernega izkoriščanja.

V podjetju SAFOG ni n. pr. potrebnega nadstreška za shrambo motornih koles in biciklov, ki so sedaj izpostavljeni vremenskim nevarnostim na prostem. V tovarni ni prepotrebni prihranek za kovanje in nevarnosti. Tudi stolov v slačilnicah je premalo.

V tovarni se dogajajo tudi razne nevarnosti, ki so v zvezi zlasti z akordnim delom. Vodje nekaterih oddelkov so uvedli v obrat pravca, kar ostražuje ustrahovanja. Prepogostoma so na dnevnem redu premeštitve. Od delavcev, ki opravljajo akordno delo zahtevajo hitro izročitev izdelka, ne upoštevajo pa časa, ki ga delavci porabijo za pripravljanje in pospravljanje orodja. V montažnem oddelku morajo prepogostoma delati, ne da bi imeli na razpolago vse potrebne predmete.

Delavska zbornica je sporazumno z delavci zahtevala, naj se napravi konec vsem tem nevarnostim. Prav tako je zahtevala od podjetja, naj sprejme v svoje breme izplačilo prvih treh dnevnic tistim nameščencem, ki izostanejo z dela zaradi obolelosti ali zaradi nezgode pri delu. Zahtevala je tudi podelitev določene odstotka tistim razpečevavcem orodja, ki opravljajo tudi brušenje.

Nadalje je Delavska zbornica zahtevala odpravo podeljevanja kvalifikacij na paternalistični način in sklenitev nove pogodbe za delavce, ki opravljajo zdravju škodljiva dela, zlasti v topilnici ter v oddelku za barvanje.

Postavljena je bila tudi zahteva, naj se ustanovi v podjetju primeren knjižnica; naj se poveča znesek za štipendiranje otrok nameščencev; naj se ustanovi obmorska in gorska počitniška kolonija za otroke nameščencev ter počitniški dom za delavce.

nje cest je zelo slabo in bi bilo treba potrošiti mnogo denarja za popravila, upoštevajoč sedanje povečanje prometa. Za cesti ob jezeru in Poljane-Dol-Paljškišče, smo že zaprosili za kredit v višini 15.000.000 lir, toda do danes nismo prejeli nobenega odgovora. Za ostale ceste je občina vključila v letošnji program znesek 2.000.000 lir, ki ga bo postopoma porabila za tekoče vzdrževanje cest. Vsekakor moram poudariti, da znesek ne zadostuje niti za kritje stroškov za najnujnejša popravila. Upamo, da bo vlada ali pokrajina vzele del doberdobskih cest pod svojo upravo in s tem olajšala našo upravo za stroške, ki jih s svojim proračunom ne more kriti. Pokrajinska cesta Selce - Doberdob - Dol kljub temu, da je zelo važna veza med Trzicem in Gorico, ni asfaltirana. Pokrajina je dala prednost cestam manjše važnosti, nekatere so bile asfaltirane že v letu 1961, druge pa bodo asfaltirali med letom. Naša občinska uprava se vsestransko prizadeva, bodisi pri prefekturi, kakor pri pokrajini, da bi čimprej rešila to perečo vprašanje, toda do danes ni bilo storjeno nič konkretnega. Upamo, da se bodo v bližnji bodočnosti oblasti zanimale za to in vzele v poštev zahteve tukajšnjega prebivalstva.

gram znesek 2.000.000 lir, ki ga bo postopoma porabila za tekoče vzdrževanje cest. Vsekakor moram poudariti, da znesek ne zadostuje niti za kritje stroškov za najnujnejša popravila. Upamo, da bo vlada ali pokrajina vzele del doberdobskih cest pod svojo upravo in s tem olajšala našo upravo za stroške, ki jih s svojim proračunom ne more kriti. Pokrajinska cesta Selce - Doberdob - Dol kljub temu, da je zelo važna veza med Trzicem in Gorico, ni asfaltirana. Pokrajina je dala prednost cestam manjše važnosti, nekatere so bile asfaltirane že v letu 1961, druge pa bodo asfaltirali med letom. Naša občinska uprava se vsestransko prizadeva, bodisi pri prefekturi, kakor pri pokrajini, da bi čimprej rešila to perečo vprašanje, toda do danes ni bilo storjeno nič konkretnega. Upamo, da se bodo v bližnji bodočnosti oblasti zanimale za to in vzele v poštev zahteve tukajšnjega prebivalstva.

SOLE

Program šol v naši občini je sledeči: v Jamljah smo otvorili v letu 1961 lepo in moderno urejeno šolo.

sko poslopje. Vprašali smo tudi za kredit v znesku 27.000.000 lir za popravilo, modernizacijo in opremo šol v Doberdobu in Dolu. Za šolo v Doberdobu je bilo odobrenih 19.000.000 lir, v kratkem bomo odobrili načrte, tako da upamo pričeti s popravilom že v tem letu. Za modernizacijo šole v Dolu pa kredit v znesku 8.000.000 lir ni bil še odobren. Upamo, da ga bodo letos odobrili, tako da bo v glavnem problem šolstva pri nas urejen. Otroški vrtec, ki je bil v lanskem letu sezidan v Doberdobu, ni bil še otvorjen zaradi nekaterih gradbenih nepravilnosti. Ima že razsvetljava, vodo, opremo in ogrevalne naprave. Upamo, da bo jeseni začel služiti svojemu namenu.

ELEKTRIFIKACIJA

Vprašanje elektrifikacije naše občine je skoraj v celoti rešeno. Čim bo zasvetila luč pri naselju Sabliči, bo dokončno izveden program razsvetljave pri nas.

STANOVANJSKI PROBLEM

V naši občini je še vedno stanovanjska kriza, kljub temu, da smo v letih 1960 in 1961 dogradili v Doberdobu in Jamljah dve ljudski stanovanjski hiši, ki imata vsaka po

Pogled na Doberdob

Za naše vinogradnike:

Zmanjšanje listne površine vpliva na pridelek vinske trte

Vsi zeleni deli vinske trte so med vegetacijo izpostavljeni okvaram po vremenskih nevarnostih in zajedavcih, najbolj pa poškodbam po toči in peronospori. Toča z udarci zbije na tla cele liste ali jih razcefra in rani druge zelene dele vinske trte. Prav tako peronospora uničuje zlasti staniče listov, ki predčasno odmro in se posuše. Obojne poškodbe povzročajo zmanjšanje listne površine, s čimer se zmanjša tudi asimilacijska površina. Zato nas zanima, ali in v koliki meri vpliva zmanjšana listna površina na nadaljnji kvantitativni in kvalitativni razvoj preostalih zdravih plodov — grozdja oziroma grozdnega soka. V kateri smeri in koliko vpliva zmanjšanje listne površine na nadaljnji normalni razvoj jagod, na velikost oziroma težo in s tem na količino ter kakovost vinskega pridelka, nam povedo rezultati poskusov.

Zanimive poskuse za umetnim zmanjšanjem listne površine na vinski trti je delala Nikoforova v Inštitutu «Magarač» v Sovjetski Moldaviji. Nikoforova je s poskusi dokazala, da zmanjšanje listne površine zelo neugodno vpliva na rast in zorenje grozdja.

Obsežne tovrstne poskuse je v letih 1953-1956 izvedel tudi bivši Vinarski inštitut v Mariboru. Pri 1440 trsah z 19.862 grozdi so 3 leta zapored v različnih razvojnih dobah odstranili po 25%, 50% in 75% listne površine. S točnim tehtanjem obrabnega grozdja in merjenjem sladkorja in kisline je bilo v primerjavi s kontrolo ugotovljeno, da se ob 1% zmanjšanju listne površine zniža pridelek grozdja za 0,18% in količina sladkorja za 0,028%, kislina pa se «zviša» za 0,006%. Na prvi pogled se nam zdijo te številke zelo nizke. Toda če jih pomnožimo s procenti zmanjšane listne površine ali s predvidenim pridelkom grozdja oziroma z ustreznimi količinami mošta, tedaj vidimo, da ni tako. Pri 50 do 75% zmanjšanju listne površine se v primeri s kontrolo, npr. pri pridelku 100 q grozdja na 1 ha, zmanj-

šest stanovanj. Vprašali smo še gradbeno dovoljenje za dve ljudski hiši za Doberdob in Dol, toda nima mo še nobenega odgovora.

VODOVOD

Doberdob ima novo vodovodno omrežje, ki ga je finansirala država. Pred kratkim je šlo na dražbo delo za napeljavo vode v Dolu in Jamljah. Na dražbi je zmagalo neko podjetje iz Trsta, ki bo pričelo z delom že med letom.

POKOPALISCA

Zelo važna bi bila premostitev doberdobskega pokopališča. Sedanje stoji namreč sredi vasi in po regulacijskem planu se bo vas razvijala ravno v smeri proti pokopališču. Doko to je treba urediti še pokopališče v Dolu in popraviti ono v Jamljah. Za doberdobsko pokopališče bo občina zaprosila kredit, za ostali dve pa bo stroške kriila iz lastnega proračuna.

Iz tega, kar sem iznesel, je razvidno, da doberdobska občina potrebuje za rešitev raznih važnih problemov precej denarja. Zato upa, da bodo pokrajinske, kakor tudi državne oblasti priskočile na pomoč naši občini, ki spada med najbolj revne v goriški pokrajini. Tako je zaključil župan, tovariš Jarc.

Kultura

«GALLERIA», revija, ki jo izdaja založba Salvatore Sciascia v Caltanissetti in Rimu je v svoji letošnji skupni 5-6 številki obširno poročala o jugoslovanski povojni literaturi in upodabljalni umetnosti. Uredništvo revije je poverilo skrb za ureditev gradiva slovenskemu pesniku Cirilu Zlobcu. Pri izbiri in urejevanju del so sodelovali tudi Slobodan Novak, ki je obdelal hrvatsko literaturo, Matej Matevski, ki je obdelal makedonsko literaturo in Dejan Poznanovič, ki je obdelal srbsko literaturo. Dela je prevedel Giacomo Scotti.

V reviji je prikazanih 64 jugoslov. pripovednikov in dramatikov, med katerimi je 16 Slovencev in sicer: Ciril Kosmač, Jože Udovič, Ivan Potrč, Matej Bor, Cene Vipotnik, Peter Levec, Beno Zupančič, Lojze Krakar, Tone Pavček, Janez Menart, Dane Zajc, Dominik Smole, Kajetan Kovič, Veno Taufer in Ciril Zlobec.

Likovno umetnost je obdelal Zoran Kržišnik. Na umetniških prilogah revije so reproducirana tudi dela slovenskih likovnih umetnikov: Božidarja Jakca, Stojana Batiča, Franca Miheliča in V. Makuca.

FESTIVAL slovenskih pevk, ki je bil pred kratkim na Bledu je bil neuspešen. Sprožil je mnogo kritik in polemik. Tudi udeležba na festivalu je bila skromna. Kritiki poudarjajo, da je v Jugoslaviji vse preveč festivalov in da je zato nemogoče pričakovati, da bi poskus, kakršen je bil letos še na Bledu, doživel uspeh. Tudi poslušalci, ki so po radiu — tudi pri nas — spremljali potek festivala, so zelo kritično ocenjevali celotno prireditev, kljub temu, da so na njej sodelovali tudi nekateri znani in priljubljeni izvajalci pevk.

IVO ANDRIĆ, ugledni književnik in prvi jugoslovanski Nobelov nagrajenec je podaril polovico svoje nagrade za književnost — 18 milijonov dinarjev — Bosni in Hercegovini. V pismu, ki ga je poslal svetu za prosveto in kulturo Ljudske republike Bosne in Hercegovine, je Andrić izrazil željo, naj se njegov dar uporabi za napredek ljudskih knjižnic.

VCERAJ so odšli v Rimu razstavo sodobne jugoslovanske likovne umetnosti. Ta je po povzemu in obsegu največja jugoslovanska razstava slikarstva, kiparstva in grafike v Italiji. Razstavljenih je 120 slik in 145 skulptur. Ta razstava spada v okvir italijansko-jugoslovanske kulturne konvencije.

STUDENTI v ZSSR. V bivši carski Rusiji je bilo 105 višjih učnih zavodov, katere je obiskovalo skupno 127.000 študentov. Po zadnjih podatkih je danes v ZSSR 731 univerz in drugih visokih šol, v katerih je vpisanih skupno 2 milijona 640.000 študentov. (Agencija «NOVOSTI»).

(Konec na 4. strani)

ODR-RAZSTAVE-GLASBA-TEATER-BALET-PETJE-FOLKLOR-KNJIGE-REV-... (Vertical text on the right margin)

Iz Nabrežine

Prefekturni komisar na občini

Pretekli teden je prišel na občini prefekturni komisar, ki je za nekaj ur nadomestil župana in podpisal dovoljenje za gradnjo begunskega naselja v Sosljanu. Župan ni mogel podpisati tega dovoljenja ker občinski svet nasprotuje gradnji omenjenega naselja. Ukrep nadrejenih oblasti je domača javnost zelo ostro ožigosala. Občinski svet je za deva predložil mešani italijansko-jugoslovanski komisiji za izvajanje določil londonskega sporazuma Nadrejene oblasti so se sklicevale na republiško ustavo, ki ne postavlja nobene omejitve glede naseljevanja toda v tem primeru niso upoštevale mednarodnega dogovora, ki ga je podpisala tudi italijanska vlada.

Na ponedeljkovi seji občinskega sveta je bilo sklenjeno, da bo občinski odbor proučil možnost pri-

novanju prefekturnega komisarja opirale na stare razloge, niso pa upoštevale novih argumentov, zaradi katerih je župan odklonil podpis gradbenega dovoljenja.

Na isti seji je bila imenovana komisija, ki naj pripravi razstavo in pokušnjo domačega vina. V komisiji so, bili imenovani: župan Škerk, odbornika Markovič in Vintin-Slavc ter svetovavca Just Terčon in Lenarduzzi.

Komemoracija na Proseku

29. maja poteče 18 let od dneva, ko so nacisti obesili v bližini proseške železniške postaje 10 pripadnikov osvobodilnega gibanja. Ti so bili približno en mesec zaprti v tržaškem Coroneu. Obešeni so bili: Mario Derin, Giorgio Bensa, Andrej Brešič, Klarin Cok, Albert Matulič, Silvano Petracco, Armando Valerio, Santo Vatovec, Josip Svava in Livio Zupin.

Spominska proslava bo v nedeljo ob 11. uri.

Tržaški antifašisti se klanjajo njihovu spominu.

Tržaška Nova delavska zbornica. CGIL priredi jutri, v soboto 26. maja ob 17. uri konferenco z debato o temi: Podržavljenje električne energije kot pogoj za izboljšanje gospodarskega napredka in za skladen industrijski razvoj.

Konferenca bo z dvoranj «Di Vittorio» v ul. Pondares 8 v Trstu.

V nedeljo 27. maja ob 10,30 bo na trgu Sv. Jakuba v Trstu javno zborovanje, ki ga organizira tržaška federacija KPI. Poslanec Vidali bo govoril o borbi španskega ljudstva za svobodo.

ziva zaradi imenovanja prefekturnega komisarja, ki je podpisal dovoljenje za gradnjo novega begunskega naselja v Sosljanu. Odbornik tov. Oliva je obsodil intervencijo prefekture in način pisanja nekaterih listov. Poudaril je, da vse to škoduje mirnemu sožitju med italijanskim in slovenskim prebivalstvom. Svetovavec dr. Škerk je pa poudaril, da so se oblasti ob ime-

Iz raznih krajev

TRST: Na seji tržaškega pokrajinskega sveta, ki je bila v torek je svetovavec tov. Medani (PSI) predložil resolucijo o solidarnosti s španskim ljudstvom, ki se bori za svoje pravice in svobodo. To resolucijo so podpisali svetovavci KPI, PSDI, PSI in NSZ. Predsednik pokrajinskega sveta se je pridružil izrazom solidarnosti, izjavil pa je, da resolucije ne more postaviti na dnevni red, ker je seja namenjena izključno administrativnim problemom.

Na isti seji je pokrajinski svet soglasno odobril resolucijo, ki so jo že 31. januarja t. l. predložili svetovavci KPI, PSI in NSZ in ki zahteva, naj dobi pokrajina širša pooblastila na gospodarskem področju ter zavrača zgrešene impostacije, ki jih je svojčas določil bivši minister Scelba.

GORICA: Občinski odbor v Gorici je na svoji zadnji seji odobril prispevek za javne telefonske govornice v Pevmi, Podgori in Ločniku.

TRST: V Novem gledališču (Teatro Nuovo) v Trstu je razstava o nacističnih taboriščih smrti na Poljskem. Razstava, ki jo je organiziral Svet odporniškega gibanja, bo odprta vsak dan od 11. do 13. in od 17. do 19. ure, do 27. tega meseca.

Naše bravce vabimo, naj si to razstavo ogledajo.

GORICA: Obrambni minister je sporočil predsedniku goriškega pokrajinskega sveta, da bo njegovo ministrstvo poskrbelo za ureditev ceste na področju Sv. Martin-Vrh. Dela bodo stala 48 milijonov lir.

Zahtevo, naj se uredi omenjena cesta, je večkrat postavil v prokrajinskem svetu komunistični svetovavec Bergamas.

Sole s slovenskim učnim jezikom so bile šele pred kratkim uzakonjene. Uzakonjene so bile z veliko zakasnitvijo in na način, ki ni povsem zadovoljiv, čeprav so bili predloženi razni zakonski načrti, med katerimi je bil tudi tisti, ki so ga predložili komunisti.

Podžiganje protislovenske mržnje, ki se še vedno nadaljuje, predstavlja resno nevarnost za italijansko demokracijo. In to moramo še posebej poudariti. To podžiganje mržnje omogoča v Trstu pogoste huliganske izgrede in dejanske napade na Slovence, na njihove ustanove in na njihovo lastnino. Še pred kratkim so skupine pobalinov napadle slovenske študente. Prišlo je tudi do poskusov ustrahovanja šolnikov, ki poučujejo na slovenskih šolah, kar je obsodila vsa demokratična javnost in celo tržaški župan.

Taki so sadovi protislovenskega razgrajanja, ki je v Trstu vedno imelo fašistični značaj; taki so sadovi razgrajanja, ki ga podžigajo ali vsaj dobrohotno dopuščajo določeni krogi, ki se proglašajo za «demokratične». Toda to so tudi posledice, ki izhajajo iz nerešenih problemov enakopravnosti slovenskega prebivalstva.

Evo, zakaj sem v vlogi, naslovljeni predsedniku ministrskega sveta, vztrajal, v zahtevi, naj se spoštuje vsa določila memorandum in ne le nekatera in naj se ta izvaja v vseh okoliščinah. Potrebno je, kot sem poudaril v omenjeni vlogi, sprejeti primerne ukrepe za spoštovanje določil memorandum in posebnega statuta in prenehati z izvajanjem take politike, ki škoduje stvari demokracije v Trstu, škoduje pravicam državljanov in razvoju mirnega sožitja, ki temelji na enakosti Italijanov in Slovencev.

Določila memorandum in zlasti določila posebnega statuta, ki se nanašajo na pravice slovenske manjšine, se morajo v celoti izvajati, saj

Pisma uredništvu lista

Glas iz Podlonjerja

Naš tovariš ANDREJ KRANJEC iz Podlonjerja nam piše:

«Naši svetovavci v občinskem svetu in komunisti na terenu smo večkrat zahtevali dokončanje hiš na Podlonjerski cesti. Delo na tem gradilišču je bilo ustavljeno par let. Sedaj so hiše dokončane in tako v Podlonjerju živi še enkrat toliko prebivalcev kot prej. Nove stanovavce mi starejši domačini pozdravljamo in jim izrekamo iskreno dobrodošlico.

Z nekaterimi novimi naseljenci smo že navezali prijateljske stike. Približati smo se jim tudi z našimi časopisi. Spoznali smo, da so številni novodošli meščani napredno in levičarsko usmerjeni. Med njimi je tudi več slovenskih družin. Tem družinam bomo ponesti tudi naše «Delo».

Problem, ki je pri nas zelo občuten in ki se vedno ni zadovoljivo rešen, je problem avtobusov. Ti so zlasti v času, ko odhajajo delovni ljudje v službo, preveč natrpani. Mnogokrat se zgodi, da morajo potniki ostati na tleh, ker ni dovolj prostora v avtobusu. Seveda morajo čakati naslednjega in nato teči na delo.

Občinske oblasti so pohitele z odbrivitvijo sklepa o povišanju tarif, niso pa vzele v poštev tega problema. Zato jih na to nevednost še enkrat opozarjamo, Prebivalci Podlonjerja moramo imeti zagotovljeno možnost vožnje v mesto, ne da bi zato morali predolgo čakati!»

Tovarišu Kranjcu se uredništvo zahvaljuje za dopis in za lepo iniziativo, ki se tiče širjenja našega lista.

Tudi «Delo» poziva avtobusno podjetje, naj čimprej poskrbi za dovolj avtobusov na podlonjerski progi, zlasti pa v času, ko odhaja večina delovnih ljudi v službo. Na ta problem opozarja tudi pristojne občinske oblasti.

gre v tem primeru za obveznost mednarodnega značaja.

Spoštovanje teh določil je obenem tudi stvar demokracije. Nad tem pa sta neposredno zainteresirana prebivalstvo Tržaškega ozemlja in vsa italijanska demokratična javnost, ki nočeta imeti nič skupnega z zloglasnimi poborniki fašističnega gesla: «qui si parla solo italiano», katero je prineslo toliko nesreč naši deželi in vsej državi.»

Za vinogradnike

(S tretje strani)

no domnevamo, da bi imela popolna imitacija poškodbe, ki jo listju prizadene npr. peronospora ali toča, še negativnejši učinek, kakor je bil ugotovljen po mehanični odstranitvi listne površine z roko. Vendar že te ugotovitve nudijo dovolj jasno sliko, kolikšen je posredni škodljiv učinek toče in peronospore glede na količino in kakovost vinskega pridelka.

Iz obravnavanih poskusnih rezultatov ugotavljamo, da je list vinske trte tisti organ, ki pri vsaki fiziološki motnji močno vpliva na razvoj drugih delov, predvsem na razvoj plodov. Nesporno je, da vsako zmanjšanje listne površine negativno vpliva na normalni razvoj grozdja in s tem na količino in kakovost vinskega pridelka. Manjša količina in slabša kakovost preostalega pridelka zaradi zmanjšanja listne površine pomenita precejšnjo gospodarsko škodo, ki jo ne samo direktno, temveč tudi indirektno prizadenejo toča oziroma peronospora in drugi zajedavci vinske trte. S tega stališča smo tudi primorani uporabiti vse razpoložljive ukrepe, da ohranimo zdrave in nepoškodovane liste, ki so dejansko zbiralniki sončne energije, hkrati pa tovarne za poizvodnjo ogljikovih hidratov ter drugih za živalsko in človeško življenje nujno potrebnih snovi.

Pismo tov. Vidalija

Tovariš Vidali je poslal našemu listu naslednje pismo:

«Spoštovano uredništvo lista «Delo»! To kar trdi Bidovec v zvezi z neko mojo frazo, ki naj bi jo bil izrekel v Bariju, je laž, ki so jo razširili fašisti.

To kar zatrjuje Bidovec, češ, da naj bi jaz podredil spoštovanje narodnostnih pravic Slovencev spoštovanju narodnostnih pravic Italijanov v bivši coni B, je prav tako laž.

Zares je čudno, da avantgardna politična stranka kot je PSI dovoljuje nekemu svojemu predstavniku, da se poslužuje njenega imena za ponavljanje teh laži.

VITTORIO VIDALI

Bidovčevo pismo

Stane Bidovec nam je poslal sledeče pismo:

«V zvezi z vašim člankom od 11. maja pod naslovom «Bidovčeve klevete», vas v smislu določb tiskovnega zakona pozivam, da v prvi sledeči številki vašega lista objavite na istem mestu in z enakim tiskarskim poudarkom ter pod naslovom «Cigave klevete» sledeči popravek:

«Cigave klevete? V zvezi s člankom «Bidovčeve klevete» v Delu od 11. maja ugotavljam, da sem predaval le o zgodovini PSI, njeni politiki in delu za Slovence v Italiji. Niti z besedo nisem napadel KP in njenih voditeljev. Iznesel sem stvarne predloge za skupno obrambo narodnih pravic in upravo kulturne imovine, za ustvaritev narodne solidarnosti ter za enotno napredno pravo. Trditve Dela torej niso resnične. Ostro polemiko navzočih s kritikami proti nekaterim lokalnim voditeljem KP ni sprožilo moje predavanje, pač pa nerazumljivi napad M. Bernetičeve proti PSI in njenim voditeljem. Nanj sem odgovoril mirno in stvarno. da PSI ni nikdar postavila reciprocitete in drugih zahtev v škodo Slovencev.

Kar se, tiče moje odslovitve kot urednika «Dela», je res le to, da sem bil odpuščen (kljub številni družini brez odpravnine) le zato, ker sem se že takrat (1955) zavzemal za zblizanje z Jugoslavijo in za pravilno politiko KP do Slovencev. Glede vaše «utemeljitve» pa si pridržujem vse nadaljnje korake.

Stane Bidovec»

Gornje pismo smo torej objavili v celoti Tega nismo storili zaradi tiskovnega zakona marveč zato, da postavimo stvari na pravo mesto. Bidovec lahko še enkrat tira «Delo» pred sodišče. Kaže, da je sodišče edini organ, na katerega se lahko obrne za «zaščito» svoje osebnosti.

Bidovec je klevetal tov. Vidalija, ki je voditelj KPI in član CK KPI. Ponovil je lažnivo trditev, da je Vidali izrekel na nekem zborovanju v Bariju frazo, katero si jo je izmislil neki neapeljski fašistični list. Podčrtal je tudi neko frazo, ki naj bi bila izrečena v Trstu in ki se je izkazala za neresnično.

Mi ponavljamo, da se Bidovec poslužuje imena PSI za vodenje obrekovne kampanje proti KPI, katere član je Avtonomna tržaška federacija KPI.

DELO
glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Izhaja vsak petek
Urejuje uredniški odbor
Politični direktor: Marija Bernetič - Odgovorni urednik: Anton Mirko Kapelj - Uredništvo in uprava: Trst, ul. Capitolina 3, telef. 44-046/44-047.
Tiska: Tipografia Riva - Trst ul. Torrebianca 12.
Celoletna naročnina 1300 lir, polletna 700 lir.
Cena oglasov po dogovoru

Nadaljevanja

Imeli smo prav!

(S prve strani)

ni in končno odvzeti občinsko upravo iz rok domačinov. Vse to, seveda na škodo slovenskega življa. Zato je povsem naravno, da vsemu temu odločno nasprotujemo.

Toda tudi gospodarski razlogi nam narekujejo, da se postavljamo po robu prisilnemu naseljevanju v naši občini. Naša občina je pretežno delavska. Večina prebivalstva mora iskati zaposlitev v bližnjih mestih, zlasti v Trstu. To velja in bo veljalo seveda tudi za begunce. To potrjuje tudi dejstvo, da se mnogi izmed tistih beguncev, ki jih nameravajo poslati v našo občino, strinjajo z našim stališčem.

Stanovanjsko vprašanje beguncev bi bilo lahko že davno in na demokratičen način rešeno. Ali ne bi bilo bolje in pravičnejše ter v večje zadovoljstvo samih beguncev, da bi denar, ki ga je vladana kazala za zgraditev naselja v Sosljanu, neposredno porazdelili med zainteresirance, pod pogojem, da si sami zgradijo ali kakor koli preskrbijo stanovanje v kraju, ki si ga sami izberejo? To bi bilo tudi v duhu določil republiške ustave, na katero se naši nasprotniki toliko sklicujejo. Ali ni zgraditev dveh prejšnjih begunskih naselij in zlasti ribiškega naselja dala prav s tega vidika nobenega nauka? Ali ni res, da so nekatera stanovanja v tem naselju še vedno prazna, čeravno so bila dograjena že pred več leti? In dogaja se celo, da družine

ribičev zapuščajo to naselje in se selijo v Trst.

Iz vsega tega, kar sem navedel izhaja da smo imeli prav, ko smo nasprotovali gradnji novega naselja. To je bilo tudi v skladu z našim volivnim programom. Zato bomo nadaljevali po tej poti, ker smatramo za našo veliko dolžnost boriti se za lasten obstoj, za zaščito pravic Slovencev, za spoštovanje mednarodnih dogovorov, za mirno sožitje med tukajšnjim slovenskim in italijanskim prebivalstvom ter proti podžiganju narodnostne mržnje.

Pozdrav iz Benečije

(S prve strani)

nih množic, pa naj te pripadajo kakršni koli narodnosti.

Sedaj nam je dana možnost, da spregovorimo v našem glasilu o problemih in trpljenju, o nečloveških gospodarskih in socialnih pogojih, v katerih nas sili živeti današnji italijanski vodilni razred. S pomočjo našega glasila bo širša javnost izvedela za razmere, ki vladajo pri nas, in prepričani smo, da bo ta javnost podpirala borbo, ki jo bijemo za obnovo in razvoj naše dežele.

Tudi zato naj gre našemu borbenemu glasilu «Delu» naš brat-ski pozdrav!

Za spoštovanje statuta

(Z druge strani)

popolniti slovenske napise ob cestah, v vaseh, na sedežih državnih uradov v mnogih krajih na Tržaškem ozemlju.